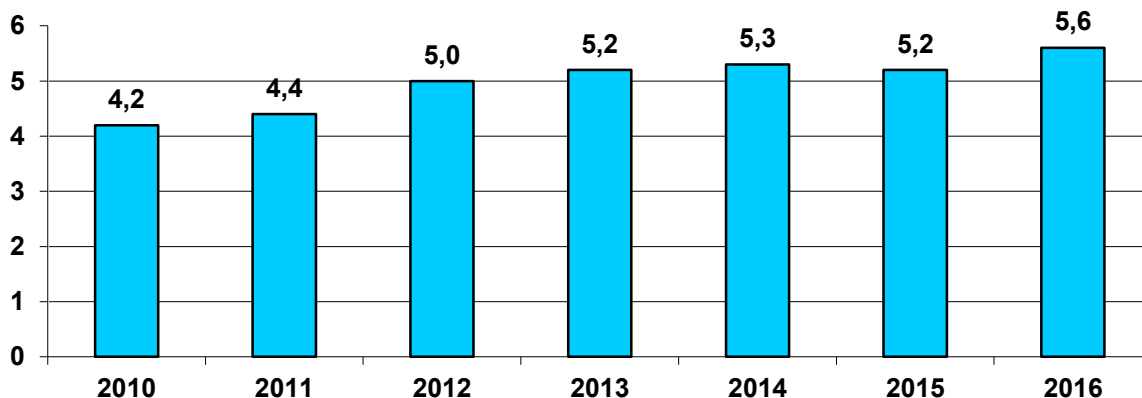

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ринок інформаційно-комунікаційних технологій – це сукупність економічних, правових та інформаційних відносин щодо купівлі-продажу інформаційних товарів чи послуг. Цей ринок є єдиним функціонуючим механізмом заснованим на загальних законах суспільного виробництва, та передбачає повну економічну самостійність і відповідальність виробників науково-технічної продукції, свободу підприємництва, незалежну купівлю-продаж інформаційних ресурсів, продукції та послуг, засобів інформаційного виробництва, робочої сили, грошових коштів і цінних паперів.

Із боку держави контроль та регулювання розвитку ринку ІКТ здійснюється законами України «Про інформацію»; «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»; «Про електронні комунікації» тощо.

Одним із найпопулярніших індексів, за допомогою якого можна оцінити динаміку розвитку цього ринку України, є індекс розвитку ІКТ (IDI), який щорічно розраховується Міжнародним телекомунікаційним союзом (МСЕ). Це складний індекс, який визначає рейтинг країн за показниками, що належать до інфраструктури ІКТ, та розраховуються на основі трьох субіндексів, які оцінюють ступінь доступу до ІКТ, використання ІКТ та ІТ-навичок. На рис. 1 продемонстровано як змінювалися позиції України за розвитком ринку ІКТ за останні сім років.

Рис. 1. Динаміка індексу розвитку ринку ІКТ в Україні, 2010–2016 рр.

Не зважаючи на те, що значення індексу поступово покращується, самі позиції України серед країн світу за рівнем розвитку ІКТ суттєво знизились. Більш того, Україна поступається всім своїм країнам-сусідам.

Детальніше стан національного ринку ІКТ, його можливості та проблеми можна визначити за допомогою класифікації його сфер. Так, за характером процесу виробництва ринок ІКТ України можна сегментувати на

інфраструктуру, виробництво апаратних пристроїв, випуск програмних продуктів та інтеграційні рішення [1].

Під інфраструктурою слід розуміти послуги з передачі інформації. В історичній ретроспективі цей сегмент з'явився раніше за інші у вигляді аналогових методів передачі інформації, а сьогодні еволюціонував у систему комунікацій, що поєднує цифрові фіксовані та мобільні мережі зв'язку. Сегмент апаратних пристроїв з'явився не так давно у якості відповіді на зростаючий рівень складності задач, що виникають у суспільстві, і дозволяє виробництво засобів введення, зберігання аналізу та передачі інформації. Третій сегмент запропонованої класифікації – програмні продукти (ПП) та інтеграційні рішення (ІР) – являє собою написання набору інструкцій для апаратних та/або інфраструктурних об'єктів, з якими останні виконують певні визначені дії для досягнення необхідних користувачу результатів.

Створення апаратних пристроїв за своєю суттю мало чим відрізняється від масового виробництва товарів – воно є капіталоемним, а робоча сила в процесі виробництва виконує лише допоміжну функцію. В результаті на цьому сегменті світового ринку ІКТ домінують декілька транснаціональних корпорацій, а саме виробництво географічно концентрується у Східній та Південно-Східній Азії. В свою чергу сегмент апаратних пристроїв на Україні представлений лише у вигляді імпорту, а практично всі вітчизняні здобутки у галузі мікроелектроніки були витрачені після розпаду СРСР.

Монополізація та недостатній захист прав інтелектуальної власності зумовлюють і нерозвиненість внутрішнього ринку сегменту ПП та ІР в Україні: їх створення переважно орієнтовано на експорт. Про це свідчать експертні оцінки спеціалістів галузі, за якими 9 із 10 зайнятих у цьому сегменті людей працюють над зовнішніми замовленнями.

Суттєвою проблемою національного сегменту ПП та ІР є неспроможність існуючої системи освіти забезпечити ринок кваліфікованою робочою силою: щорічно на ІТ-спеціальності в ВНЗУ поступає близько 27 тис. абітурієнтів, однак, лише 10% з них здатні приступати до роботи за спеціальністю без додаткового навчання одразу після випуску.

Ще однією несприятливою тенденцією цього сегменту ринку України є суттєве збільшення кількості іноземних компаній, що займаються виробництвом як програмного забезпечення, так і наданням інформаційних послуг. Значне число мегакорпорацій як то Oracle, Microsoft та Infomix, мають свої представництва в Україні, що створює складну ситуацію для національних підприємств, яким досить важко конкурувати з іноземними [3].

Найбільш стрімкими темпами серед трьох перелічених секторів інфокомунікаційного ринку в Україні розвивається інфраструктурний сектор, представлений стрімким розвитком мереж зв'язку. Тим не менш, і в цьому секторі існують свої проблеми.

У відповідності до спостереження, проведеного Державною службою статистики, 95,2% підприємств у всіх регіонах країни користуються комп'ютерами у своїй діяльності, а 98,0% із комп'ютеризованих підприємств мають доступ до мережі Інтернет.

У той же час, незважаючи на такі позитивні дані статистики серед національних підприємств, доступ до мережі Інтернет серед звичайних домогосподарств є набагато нижчим. Так, згідно з інформацією МСЕ тільки 48,8% українських домогосподарств мають доступ до Інтернету, у той час як у більшості розвинутих країн цей показник набагато більший: в країнах ЄС – майже 80,0%, СНД – 53,4%, США – 74,5% тощо.

Найбільш інтенсивно ринок ІКТ України розвивається у секторі мобільного зв'язку: наразі, послуги рухомого зв'язку, у тому числі широкосмугового доступу до Інтернету, перейшли у розряд найбільш доступних для споживачів послуг.

У цілому варто відмітити, що ринок ІКТ України є одним із пріоритетних для розвитку національної економіки:

1. Темпи зростання обсягів виробництва на ринку ІКТ випереджають темпи зростання світової економіки.

2. Оскільки зайняті на ринку ІКТ працівники отримують заробітну плату, що є значно вищою ніж в середньому по економіці, збільшення зайнятості в галузі призведе до покращення якості життя в країні.

3. Експорторієнтованість ринку має позитивний вплив на макроекономічну стабільність України через притік валютних надходжень.

4. Зростання професіоналізму українських компаній галузі за рахунок виконання експортних замовлень в перспективі полегшить доступ підприємствам з інших галузей економіки України до останніх досягнень в сфері ІКТ.

Підсумовуючи результати поведеного дослідження, слід зробити наступні висновки. За рівнем розвитку ІКТ Україна відноситься до країн, що розвиваються, а сам інфокомунікаційний ринок характеризується своєю відсталістю порівняно із розвинутими країнами та переважною орієнтацією на задоволення потреб зовнішнього ринку у сегменті ПП та ІР. Проте, галузь ІКТ займає пріоритетне місце серед інших галузей в контексті розвитку економіки України і, можна стверджувати, що, з одного боку, ця галузь має сильні сторони та низку перспектив для подальшого розвитку, а з іншого боку, без державного втручання розвиток ринку ІКТ може дістатись критичної точки. Існує нагальна потреба у розробці та впровадженні національної комплексної стратегії розвитку галузі, основними елементами якої мають стати удосконалення системи оподаткування, впровадження новітніх систем контролю над комунікаціями та реформування системи національної освіти.

Література:

1. Дослідження інтернет-аудиторії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.inau.org.ua/analytics_vuq.phtml. – Назва з екрану.

2. Мачуга Р. І. Сучасний стан ринку інформаційно-комунікаційних технологій в Україні / Р. І. Мачуга, О. С. Борух // Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – 2016. – № 3 (03). – С. 260-264.

3. Пікус А. Ю. Тенденції та перспективи галузі ІКТ в Україні / А. Ю. Пікус // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 11. – С. 57-60.